

Rwyf mewn anghydfod — beth alla i ei wneud?

Am y daflen hon

Mae'r daflen hon i bobl sydd mewn anghytundeb neu anghydfod ag unigolyn, cwmni neu sefydliad arall. Gallai anghydfod godi os nad yw rhywun yn hapus ag ansawdd y gwaith a wnaed ar eu heiddo, sy'n dadlau gyda'u cymydog ynghylch terfynau, sy'n hawlio na wnaethant dderbyn rhywbeth y gwnaethant ei archebu, neu sy'n credu bod ar rywun arian iddynt ac maent yn gwrthod talu. Mae'r daflen hon yn egluro:

- sut y gallwch ddatrys anghydfod heb fynd i'r llys;
- beth sy'n digwydd os yw'r anghydfod yn mynd i'r llys; a
- beth sy'n digwydd nesaf.

Mae hefyd yn rhoi rhestr o sefydliadau a allai eich helpu.

Gwybodaeth bwysig am y daflen hon

Arweiniad yn unig yw'r daflen hon. Efallai yr hoffech geisio cyngor cyfreithiol annibynnol cyn gwneud unrhyw benderfyniad sy'n seiliedig ar y daflen hon.

Os oes arnoch angen y daflen hon mewn fformat arall, er enghraifft mewn print bras, dylech gysylltu â'ch llys lleol am gymorth.

Cynnwys

Beth yw anghydfod?	3
A oes raid datrys pob anghydfod yn y llys?	3
A alla i ddatrys fy anghydfod heb fynd i'r llys?	4
Pam ddylwn i ddewis y ffyrdd eraill hyn o ddatrys anghydfod?	5
A oes cost ynghlwm wrth ddewis ffyrdd eraill?	5
Beth os penderfynaf ddewis ffordd arall yn lle mynd i'r llys?	5
Beth os bydd fy anghydfod yn mynd i'r llys?	6
A ydyw pob math o hawliad yn mynd drwy'r un broses?	6
Os yw'r hawliad yn mynd i'r llys, a fydd angen imi gael cyngor cyfreithiol?	7
Pa mor hir mae achos yn para fel arfer?	7
A ydyw'n costio i fynd i'r llys?	8
A oes unrhyw dreuliau neu gostau eraill?	8
Os byddaf yn ennill yr achos, beth sy'n digwydd?	9
Os collaf yr achos, beth alla i ei wneud?	9
O ble alla i gael mwy o wybodaeth?	10
Pa lwybr y gall anghydfod ei ddilyn yn y llys	11

Beth yw anghydfod?

Anghytundeb gydag ynigolyn, cwmni neu sefydliad arall yw anghydfod.

Mae'r anghydfodau mwyaf cyffredin yn ymwneud â pherthynas yn chwalu, cwynion a phroblemau cyfreithiol rhwng unigolion, cwmnïau neu sefydliadau. Maent yn cynnwys rhywun sydd arnynt arian i rywun arall, hawliadau am anaf personol neu anghytundeb ynghylch pwy sy'n berchen ar eiddo.

Er enghraifft, rydych mewn anghydfod os ydych:

- yn dadlau gyda'ch cymydog ynghylch torri gwrych terfyn ac ni allwch ddod i gytundeb;
- mewn anghydfod â sefydliad oherwydd na wnaethant ddarparu nwyddau neu wasanaethau fel iddynt addo, neu rai nad oeddech yn fodlon â nhw; neu
- yn dadlau gydag unigolyn ynghylch a oes arnoch chi arian iddyn nhw neu nhw i chi.

A oes raid datrys pob anghydfod yn y llys?

Nag oes. Dim ond yn niffyg popeth arall y dylech fynd i'r llys. Gall fod yn broses ddurd, llawn straen a hirfaith iawn.

Cyn mynd i'r llys, dylech bob amser geisio dod i gytundeb. Er enghraifft, os ydych mewn anghydfod gyda sefydliad, dylech ddilyn trefn gwyno'r sefydliad cyn meddwl gwneud hawliad drwy'r llys.

Os gwnewch hawliad drwy'r llys heb wneud ymdrech i ddod i gytundeb yn gyntaf, efallai y byddwch yn canfod y bydd y barnwr yn dal hyn yn eich erbyn wrth ystyried talu costau yn yr achos. Efallai na chewch eich costau'n ôl, neu gall y llys eich gorchymyn chi i dalu costau'r ochr arall, hyd yn oed os byddwch yn ennill yr achos.

Mae ffyrdd eraill o geisio dod i gytundeb yn cynnwys prosesau fel negodi, cyfryngu neu gyflafareddu. Mae'r ffyrdd hyn yn aml yn fwy anffurfiol na phrosesau'r llys.

A alla i ddatrys fy anghydfod heb fynd i'r llys?

Mae nifer o ffyrdd y gallwch geisio datrys anghydfod heb fynd i'r llys. Bydd y dull a ddewiswch yn dibynnu ar sut fath o anghydfod ydyw, a sut ydych am ddelio â fo.

Mae'r dulliau hyn yn cynnwys:

- **Negodi cytundeb** – lle byddwch yn delio'n uniongyrchol â'r unigolyn, y cwmni neu'r sefydliad sydd wedi achosi'r broblem. Gallwch wneud hyn eich hun, neu gael cynrychiolydd (fel cynghorwr neu gyfreithiwr) i wneud hyn drosoch. Mae negodi yn aml yn gam cyntaf da.
- **Defnyddio ombwdsman** – 'canolwyr' annibynnol yw ombwdsmyn sy'n delio â chwynion yn ymwneud â sefydliadau cyhoeddus a phreifat. Dylech ond cynnwys yr ombwdsman os na ellir datrys cwyn drwy drefn gwyno'r sefydliad ei hun.
- **Cyfryngu** – lle mae unigolyn annibynnol (rhywun diduedd nad yw'n ochri â neb) yn eich helpu chi a'r unigolyn neu'r cwmni arall i ddod o hyd i ateb i'r broblem. Y bobl sydd yn yr anghydfod, nid yr unigolyn annibynnol, sy'n penderfynu beth fydd yn digwydd a thelerau unrhyw gytundeb. Fodd bynnag, mae unrhyw gytundeb a gyrhaeddir yn wirfoddol felly ni allwch orfodi'r naill ochr na'r llall i gadw ato.
- **Cyflafareddu** – mae hyn yn cynnwys cyflafareddwr annibynnol sy'n gwrandao ar y ddwy ochr i'r anghytundeb ac yn dod i benderfyniad fydd yn ateb y broblem. Weithiau, disgrifir hyn fel fersiwn preifat o fynd i'r llys. Mae cyflafareddu fel arfer yn rhwymo'r ddwy ochr, felly ni allwch fynd â'ch achos i'r llys ar ôl i'r cyflafareddwr wneud penderfyniad.
- **Rheoleiddiwr** – corff annibynnol wedi'i sefydlu'n gyfreithiol i reoleiddio gweithgareddau'r cwmnïau cyfleustodau ac i ymchwilio i gwynion yn y diwydiannau ffôn, dŵr, nwy a thrydan. Mae rheoleiddwyr hefyd yn delio â materion fel ffonau tir a ffonau symudol, a'r rhyngrwyd. Dylech ond cysylltu â'r rheoleiddiwr os na ellir datrys cwyn drwy drefn gwyno'r cwmni cyfleustodau.

Am fwy o wybodaeth am y gwahanol ffyrdd o ddatrys anghydfod, darllenwch y daflen

Dewisiadau amgen yn lle mynd i'r llys sydd ar gael drwy fynd at

www.direct.gov.uk/contactcla neu drwy ffonio 0845 345 4 345.

Pam ddylwn i ddewis y ffyrdd eraill hyn o ddatrys anghydfod?

Ni fwriedir i'r ffyrdd eraill hyn o ddatrys anghydfod gymryd lle'r llysoedd, ond medrant gynnig manteision dros fynd i'r llys.

Fel arfer maent:

- yn fwy hyblyg
- yn datrys eich problem yn gynt;
- yn llai o straen; ac;
- yn rhatach ichi.

Os ydych yn cael problemau rheolaidd gydag unigolyn, cwmni neu sefydliad – er enghraifft anghydfod parhaus gyda chymydog neu gwmni yr ydych yn delio gyda nhw – gallwch ganfod bod ffordd arall fel cyfryngu'n gallu cynnig ateb gwell i'ch problem, ac ateb sy'n para'n hirach.

Gallai dewis ffordd arall hefyd eich helpu:

- i ddod i gytundeb ynghylch dyled;
- i newid y ffordd y mae unigolyn neu sefydliad yn ymddwyn;
- i gael unigolyn neu gwmni i gytuno i beidio â gwneud rhywbeth;
- i sicrhau bod rhywbeth yn cael ei drwsio neu ei adnewyddu;
- i gael rhywun i ymddiheuro ichi;
- i gael eglurhad o'r hyn a ddigwyddodd i chi;
- i sicrhau bod camgymeriad yn cael ei gywiro; neu
- i gael iawndal.

A oes cost ynghlwm wrth ddewis ffyrdd eraill?

Mae rhai gwasanaethau, fel cynlluniau ombwdsmyn, yn ddi-dâl i'w defnyddio, ond gall eraill, fel darparwyr cyfryngu, godi ffioedd. Gall y ffioedd amrywio gan ddibynnu ar ba wasanaeth a ddefnyddiwyd, ac am ba hyd. Efallai y bydd angen ichi gynnwys costau eraill hefyd, fel costau teithio. Ond, fel rheol, mae ffyrdd eraill yn rhatach na mynd i'r llys.

Beth os penderfynaf ddewis ffordd arall yn lle mynd i'r llys?

Os penderfynwch ddewis ffordd arall yn lle mynd i'r llys, ond nid ydych yn siŵr pa un, dylech ofyn am gyngor. Gallwch gael cyngor annibynnol o sawl lle, gan gynnwys:

- canolfan Cyngor ar Bopeth;
- y cyngor lleol;
- canolfan cyngor tai;
- Canolfan y Gyfraith yn lleol; neu
- gan gyfreithiwr.

Beth os bydd fy anghydfod yn mynd i'r llys?

Os na allwch ddatrys eich anghydfod mewn unrhyw ffordd arall, efallai y byddwch chi a'r unigolyn arall yn yr anghydfod yn penderfynu mynd â'r mater i'r llys. Os penderfynwch fynd i'r llys, bydd angen ichi gychwyn hawliad drwy'r llys sirol. Ond dim ond yn niffyg popeth arall y dylech fynd i'r llys.

Gallwch ddechrau hawliad am amrywiaeth o resymau, gan gynnwys:

- pan fydd ar rywun arian ichi;
- oherwydd gwaith gwael (e.e. ar eich eiddo);
- difrod i eiddo;
- damweiniau traffig ar y ffyrdd;
- anaf personol;
- nwyddau na chawsant eu cyflenwi; neu
- nwyddau gyda nam arnynt.

Unwaith y byddwch wedi cychwyn hawliad, byddwch yn dechrau ar broses y llys.

Os ydych yn hawlio arian gan rywun, gallwch gychwyn yr hawliad ar-lein yn www.moneyclaim.gov.uk (er bod cyfyngiadau gyda rhai mathau o hawliad). Os byddwch yn gwneud hawliad ar bapur, rhaid ichi ei bostio i'r County Court Money Claims Centre (Cymru), PO Box 552, Salford, M5 0EG.

Mae rhai mathau o anghydfod – anaf personol, damwain traffig ffordd o werth isel, afiechyd neu salwch, esgeulustod proffesiynol, tai yn adfeilio, difenwi cymeriad, neu adeiladu a pheirianeg – lle bydd angen ichi gymryd camau penodol cyn cychwyn hawliad. Gelwir y rhain yn brotocolau cynweithredol. Mae copïau o brotocolau cynweithredol ar gael drwy fynd i

www.justice.gov.uk/civil/procrules_finmenus/protocol.htm

Am fwy o wybodaeth am gychwyn hawliad neu beth i'w wneud os byddwch yn cael hawliad, gweler ein taflenni **EX302 - Sut mae gwneud hawliad yn y llys?** neu **EX303 - Mae hawliad wedi'i wneud yn fy erbyn yn y llys – beth ddylwn i ei wneud?**

Cofiwch, mae'r llysoedd yn disgwyl ichi ystyried dod i gytundeb drwy ffordd arall cyn mynd i'r llys. Os gwrthodwch wneud hyn, efallai na fyddwch yn cael eich costau'n ôl, neu gallai'r llys orchymyn ichi dalu costau'r ochr arall, hyd yn oed os enillwch yr achos.

A ydyw pob math o hawliad yn mynd drwy'r un broses?

Nac ydyw. Os yw'r hawliad am lai na £5,000 ac yn erbyn unigolyn, cwmni neu sefydliad yng Nghymru neu Loegr, y broses hawliadau bychain sydd fel arfer yn delio â'r achosion hyn. I gael gwybod mwy am y broses hon, gweler ein taflen **EX306 - Y Trac Hawliadau Bychain yn y Llysoedd Sifil?**

Os yw'r hawliad am fwy na £5,000, fel rheol y broses trac cyflym neu'r broses aml-drac fydd yn delio â fo. I gael gwybod mwy am y rhain, gweler ein taflen **EX305 - Y Trac Cyflym a'r Aml-drac mewn Llysoedd Sifil?**

Os yw'r hawliad yn mynd i'r llys, a fydd angen imi gael cyngor cyfreithiol?

Os mai chi yw'r unigolyn sy'n gwneud yr hawliad, ac mae am fwy na £5,000, dylech gael cyngor cyfreithiol annibynnol. Mae hyn yn arbennig o wir os yw'r achos yn un sy'n hawlio iawndal.

Gall rhai hawliadau, er enghraifft rhai am anaf personol, fod yn fwy cymhleth felly mae'n well ichi gael cymorth a chynghor proffesiynol faint bynnag yw gwerth yr hawliad. Y rheswm am hyn yw y gofynnir ichi efallai ddarparu tystiolaeth fel adroddiad meddygol neu ddatganiad tyst.

Gallai arbed amser ac arian i chi a'r ochr arall os byddwch yn gofyn i gyfreithiwr neu weithiwr cynghori os ydyw'n werth ichi wneud hawliad neu beidio. Os ydyw'n werth ichi wneud hawliad, gallech ofyn iddynt sut orau i baratoi'r hawliad, pa dystiolaeth fydd ei hangen arnoch, a faint o iawndal y dylech ofyn amdano.

Os ydych yn gwneud hawliad ar ran cwmni cyfyngedig, efallai y bydd angen ichi gael cyfreithiwr i fynd i'r gwrandawriad ar eich rhan. Bydd hyn yn dibynnu ar faint o arian yr ydych yn hawlio amdano, a'r math o wrandawriad.

Os yw hawliad wedi'i wneud yn eich erbyn ac mae am fwy na £5,000 neu mae'n gymhleth (er enghraifft hawliad anaf personol), dylech hefyd ofyn am gyngor annibynnol.

Am fwy o wybodaeth am lle i fynd am gyngor cyfreithiol, ewch i www.direct.gov.uk/contactcla neu ffoniwch 0845 345 4 345.

Pa mor hir mae achos yn para fel arfer?

Nid oes amser penodol y dylai achos fod yn para. Fodd bynnag, bydd hawliad am lai na £5,000 fel arfer yn para hyd at chwe mis, tra bydd hawliadau mwy efallai'n para'n hirach.

A ydyw'n costio i fynd i'r llys?

Gall mynd i'r llys fod yn gostus i'r ddwy ochr. Os mai chi yw'r unigolyn sy'n gwneud yr hawliad, bydd angen ichi dalu ffi i gychwyn yr hawliad. Os byddwch yn cychwyn hawliad yn y llys sirol, efallai y bydd hefyd angen ichi dalu ffi llys. Hefyd, efallai y bydd angen ichi dalu ffioedd pellach ar wahanol adegau o broses y llys.

Mae rhestr o'r ffioedd yn y llysoedd sifil a theulu ar gael yn hmctsformfinder.justice.gov.uk neu bydd staff y llys yn gallu rhoi gwybod ichi faint y bydd raid ichi dalu.

Ond, ni fydd raid ichi dalu ffi llys os:

- rydych yn derbyn Cymhorthdal Incwm
- rydych yn derbyn Gwarant Credyd Pensiwn
- rydych yn derbyn Lwfans Ceisio Gwaith seiliedig ar incwm
- rydych yn derbyn Credyd Treth Gwaith ar yr amod nad ydych yn derbyn Credyd Treth Plant, neu
- nad yw eich incwm blynyddol crynswth yn fwy nag uchafswm penodol.

Hefyd, os gallwch ddangos y bydd talu ffi llys yn achosi caledi mawr ichi, efallai mai ond rhan o'r ffi y bydd raid ichi ei thalu. Bydd faint o ffi y byddwch yn ei thalu'n seiliedig ar brawf modd manwl i asesu eich sefyllfa ariannol.

Am fwy o wybodaeth, neu i wneud cais i ddileu'r ffi, gofynnwch i'r llys am gopi o'r llyfryn / taflen gyfunol **EX160A - Ffioedd llys – A oes raid imi eu talu?** Neu mae ar gael ar-lein yn hmctsformfinder.justice.gov.uk

Bydd angen ichi wneud cais ar wahân pob tro y byddwch yn talu ffi.

Os mai chi yw'r unigolyn sy'n gwneud yr hawliad a rydych yn ennill yr achos, efallai y bydd y ffioedd yn cael eu hychwanegu at faint sydd raid i'r ochr arall ei dalu. Efallai y bydd hefyd angen iddynt dalu rhywfaint o gostau i'ch digolledu am unrhyw amser a gollwyd o'ch gwaith.

A oes unrhyw dreuliau neu gostau eraill?

Bydd efallai'n rhaid ichi dalu costau eraill os yw'r anghydfod yn mynd i'r llys. Er enghraifft, os oes gennych gyfreithiwr, efallai y bydd yn rhaid ichi dalu am eu cymorth nhw.

Os bydd angen ichi ofyn i dystion ddod i'r llys i helpu i ddweud wrth y llys beth ddigwyddodd, efallai y bydd raid ichi dalu eu costau nhw (eu costau teithio ac unrhyw golledion incwm). Os oes arnoch angen adroddiad gan arbenigwr – er enghraifft gan feddyg, mecanig neu syrfëwr – efallai y bydd raid ichi dalu eu costau a'u taliadau. Ond os enillwch yr achos, efallai y bydd y costau hyn yn cael eu hychwanegu at faint y bydd raid i'r ochr arall ei dalu, er y bydd cyfyngiad efallai ar faint allwch ei hawlio'n ôl.

Os byddaf yn ennill yr achos, beth sy'n digwydd?

Os enillwch yr achos, gall y llys wneud dyfarniad o'ch plaid, a gorchymyn yr ochr arall i dalu costau ichi, cywiro'r difrod neu'r gwaith, neu dalu faint sydd arnynt ichi. Fodd bynnag, ni fydd y llys yn gweithredu'n awtomatig i sicrhau bod hyn yn digwydd. Os nad yw'r parti arall yn ufuddhau i'r gorchymyn, bydd angen ichi ofyn i'r llys weithredu a gorfodi'r dyfarniad, ac am hyn bydd raid ichi dalu ffi arall.

Am fwy o wybodaeth am orfodi, gweler ein taflen **EX321 - Rwyf wedi cael dyfarniad ond dydi'r diffynnydd ddim wedi talu – Beth alla i wneud?** Neu mae mwy o wybodaeth ar gael ar-lein yn hmctsformfinder.justice.gov.uk

Os ydych yn hawlio arian, dylech feddwl a ydyw'r unigolyn, y cwmni neu'r sefydliad arall yr ydych yn hawlio ganddynt yn debygol o fod yn gallu eich talu cyn mynd â hawliad i'r llys. Efallai na fydd y llys yn gallu eich helpu i gael yr arian os yw'r parti arall:

- yn ddi-waith;
- yn fethdalwr;
- heb unrhyw arian eu hunain;
- heb unrhyw eiddo personol neu ddim byd o werth (fel car) y maent yn berchen arnynt;
- wedi rhoi'r gorau i fasnachu; neu
- gyda dyledion eraill i'w talu.

Os yw'r unigolyn neu'r cwmni yr ydych yn hawlio ganddynt yn fethdalwr, mae'n debyg na fyddwch yn cael eich arian. Gallwch gael gwybod a ydyw rhywun yn fethdalwr neu os yw cwmni neu sefydliad wedi eu 'diddymu'n orfodol', sy'n golygu bod y cwmni wedi stopio masnachu ac mae'n debyg heb nag arian nac asedau, drwy ffonio'r Gwasanaeth Ansofedd ar 020 7637 1110 neu drwy fynd i www.insolvency.gov.uk

Os yw pobl eraill wedi bod â'r unigolyn yr ydych yn hawlio ganddynt i'r llys, ac nid yw wedi talu, efallai mai bach iawn fydd eich siawns o gael eich arian. I gael gwybod a oes gan unigolyn, cwmni neu sefydliad sydd â chyfeiriad penodol ar eu cyfer unrhyw orchmynion neu ddyfarniadau llys heb eu talu, ewch i wefan y Registry Trust yn www.trustonline.org.uk. Bydd y Registry Trust yn chwilio'r Gofrestr o Ddyfarniadau, Gorchmynion a Dirwyon ac yn rhoi canlyniadau'r chwiliad ichi. Bydd angen ichi dalu ffi i chwilio am bob enw y mae gennych ddiddordeb ynddo.

Cofiwch, hyd yn oed os enillwch eich achos, ni all y llys warantu y byddwch yn cael yr arian y mae rhywun arno ichi.

Os collaf yr achos, beth alla i ei wneud?

Os collwch eich achos a rydych am apelio yn erbyn dyfarniad y barnwr, bydd angen ichi gael caniatâd y llys i wneud hynny. Am fwy o wybodaeth am apelio yn erbyn penderfyniadau, gweler ein taflen **EX340 - Rwyf am apelio – beth ddylwn i ei wneud?**

O ble alla i gael mwy o wybodaeth?

I gael gwybodaeth gyffredinol am ddatrys anghydfod cyfreithiol, ewch i www.direct.gov.uk

Am gyngor ar weithdrefnau'r llys, i gael y ffurflenni sydd eu hangen arnoch neu help i'w llenwi, siaradwch â staff y llys. Ond cofiwch, ni fedrant roi cyngor cyfreithiol ichi. Er enghraifft, ni fedrant ddweud wrthyhch a oes gennych hawliad da neu bwy y dylech hawlio ganddynt.

Am wybodaeth a chynghor cyfreithiol di-dâl, ffoniwch y Cyngor Cyfreithiol Cymunedol ar 0845 345 4 345 neu ewch i'w gwefan yn www.direct.gov.uk/contactcla

Efallai hefyd y gallwch gael cyngor cyfreithiol di-dâl gan Ganolfan y Gyfraith neu gan ganolfan Cyngor ar Bopeth drwy fynd i'r wefan yn www.adviceguide.org.uk/

I ddarllen ein taflenni eraill yn y gyfres hon, ewch i hmctsformfinder.justice.gov.uk

I gael gwybodaeth am faterion defnyddwyr, ffoniwch Gyswllt Defnyddwyr Cymru ar 08454 04 05 06 neu ewch i'r wefan yn www.consumerdirect.gov.uk

Ar gyfer materion yn ymwneud â dŵr, ffoniwch y Cyngor Defnyddwyr Dŵr ar 0121 345 1000 neu 0845 039 2837 (bydd hwn yn eich ailgyfeirio at eich pwyllgor lleol) neu drwy e-bostio enquiries@ccwater.org.uk

Am faterion yn ymwneud â ffonau tir, ffonau symudol a'r rhynggrwyd, ffoniwch Ofcom ar 020 7981 3040 neu gallwch anfon e-bost at Ofcom drwy eu gwefan yn www.ofcom.org.uk

Am faterion yn ymwneud â nwy a thrydan, ffoniwch Ofgem ar 020 7901 7295 neu e-bostiwch consumeraffairs@ofgem.gov.uk

I gael gwybodaeth am sut i gysylltu â'r gwasanaethau ombwdsman, ffoniwch Gymdeithas Ombwdsman Prydain ac Iwerddon ar 020 8894 9272 neu e-bostiwch secretary@bioa.org.uk

Am fanylion cyswllt ein llysoedd i gyd, ewch i hmctscourtfinder.justice.gov.uk

I gael gwybodaeth am gyfryngu, ffoniwch y Llinell Gyfryngu Genedlaethol ar 0845 60 30 809 neu drwy fynd i'w gwefan yn www.direct.gov.uk/debt

I bobl sydd ag anabledd

Os oes gennych anabledd sy'n golygu y byddai cyfathrebu neu fynd i'r llys yn anodd a / neu os oes arnoch angen gwybodaeth mewn fformat arall, mewn print bras er enghraifft, cysylltwch â'r llys dan sylw a byddant yn gallu eich helpu. Mae manylion cyswllt ar gyfer ein llysoedd i gyd ar gael ar-lein yn hmctscourtfinder.justice.gov.uk

Pa lwybr y gall anghydfod ei ddilyn yn y llys

Mae'r diagram isod yn dangos sut y gall hawliad ynghylch anghydfod fynd rhagddo drwy'r llys. Mae'r daflen hon yn sôn am y rhan o'r broses sydd wedi'i hamlygu.

Anghydfod

Ystyr anghydfod yw pan fo rhywun yn anghytuno ag unigolyn neu gorff arall, er enghraifft ynghylch arian sy'n ddyledus.

Dewis arall yn hytrach na'r llys

Mae'r llys yn gofyn i chi geisio datrys yr anghydfod drwy ffyrdd eraill yn hytrach na mynd i'r llys. Yn gyffredinol, mae'r ffyrdd hyn yn rhatach ac yn gyflymach. Os bydd ffordd arall yn llwyddiannus, bydd y broses yn dod i ben gyda hynny.

Dechrau proses y llys

Mae proses y llys yn dechrau pan gaiff hawliad ei wneud drwy'r llysoedd. Yna, gellir naill ai amddiffyn yr hawliad neu addef iddo.

Amddiffyn yr hawliad

Os caiff yr hawliad ei amddiffyn neu os na allwch chi na'r parti arall gytuno ar yr arian sy'n ddyledus, bydd yr anghydfod yn mynd gerbron y llys.

neu

Addef i'r hawliad

Os addefir hawliad, dylai'r sawl y gwnaed yr hawliad yn ei erbyn dalu'r hyn sy'n ddyledus. Bydd yr anghydfod yn dod i ben, a dyna ddiwedd arni.

Trac hawliadau bychain

Yn achos hawliadau am £5,000 neu lai, mae'n debygol y delir â'r rhain drwy broses y trac hawliadau bychain. Fel rheol, bydd yr achosion hyn yn para llai na chwe mis.

neu

Amldrac neu drac cyflym

Yn achos hawliadau am fwy na £5,000, mae'n debygol y delir â'r rhain drwy'r broses amldrac neu'r trac cyflym. Gall yr achosion hyn fod yn gymhleth, ac felly gall gymryd hwy na chwe mis i'w cwblhau.

Apelio yn erbyn penderfyniad y llys

Os byddwch chi neu'r parti arall yn anghytuno â phenderfyniad y barnwr, gallwch apelio. Rhaid i chi gael sail briodol a chaniatâd y barnwr i apelio.

Mae Gwasanaeth Llysoedd & Tribiwnlysoedd EM yn un o asiantaethau'r Weinyddiaeth Cyfiawnder. Mae'r asiantaeth yn gyfrifol am weinyddu'r tribiwnlysoedd a'r llysoedd troseddol, sifil a theulu yng Nghymru a Lloegr ac am weinyddu tribiwnlysoedd heb eu datganoli yn yr Alban a Gogledd Iwerddon. Mae'n cynnig system gyfiawnder deg, effeithlon ac effeithiol wedi'i darparu gan farnwriaeth annibynnol.

Nod Gwasanaeth Llysoedd & Tribiwnlysoedd EM yw sicrhau bod pob dinesydd yn cael mynediad prydlon at gyfiawnder yn ôl eu gwahanol anghenion, p'un ai fel dioddefwyr neu dystion i droseddu, diffynyddion a gyhuddir o droseddu, defnyddwyr mewn dyled, plant mewn risg o gael niwed, pobl fusnes mewn anghydfod masnachol neu unigolion sy'n mynnu eu hawliau cyflogaeth neu'n herio penderfyniadau cyrff llywodraethol.

Am fwy o wybodaeth ewch i www.justice.gov.uk/about/hmcts